

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2022. november 29.
(OR. en)

14785/22

Intézményközi referenciaszám:
2022/0263 (NLE)

SOC 626
EMPL 429
GENDER 186
EDUC 387

JOGALKOTÁSI AKTUSOK ÉS EGYÉB ESZKÖZÖK

Tárgy: A TANÁCS AJÁNLÁSA a kisgyermekkorú nevelésről és gondozásról: a 2030-ra vonatkozó barcelonai célok

A TANÁCS (EU) 2022/... AJÁNLÁSA

(...)

a kisgyermekkorai nevelésről és gondozásról: a 2030-ra vonatkozó barcelonai célok

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Unió működéséről szóló szerződésre és különösen annak 292. cikkére,
összefüggésben annak 153. cikke (1) bekezdésének i) pontjával,

tekintettel az Európai Bizottság javaslatára,

mivel:

- (1) A nők munkaerőpiaci részvétele ellen ható tényezők felszámolása érdekében az Európai Tanács 2002-ben Barcelonában meghatározott gyermekgondozásra vonatkozó, 2010-ig megvalósítandó célokat: nevezetesen azt, hogy a három év alatti gyermekek legalább 33 %-ának, valamint a három éves kor és a tanköteles kor közötti gyermekek legalább 90 %-ának biztosítsanak kisgyermekkorai nevelést és gondozást¹. Míg az európai uniós átlagot tekintve sikerült elérni az említett célokat, jelentős különbségek állnak fenn továbbra is a tagállamok között és a tagállamokon belül, különösen az alacsonyabb jövedelmű háztartásokból származó gyermekek és a legfiatalabb gyermekek csoportja esetében.
- (2) Ezen ajánlás célja a tagállamokat arra ösztönözni, hogy növeljék a hozzáférhető, megfizethető és magas színvonalú kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvételt – figyelembe véve ugyanakkor a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások iránti keresletet, valamint összhangban a nemzeti ellátási mintázatokkal – a nők munkaerőpiaci részvételének elősegítése, valamint valamennyi gyermek – különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévő vagy hátrányos helyzetű gyermekek – szociális és kognitív fejlődésének az előmozdítása érdekében.

¹ Az Európai Tanács 2002. március 15–16-i barcelonai ülése (2002), SN 100/1/02 REV 1.

- (3) A gyermekgondozási feladatok ellátása – különösen a nagyon fiatal gyermekek esetében – jelentősen akadályozza a nők munkaerőpiaci részvételét. A 2021. évi munkaerő-felmérés szerint a gazdaságilag aktív népességbe nem tartozó nők 27,9 %-a jelezte, hogy gyermek vagy gondozásra szoruló felnőtt gondozása a fő oka annak, hogy nem próbál elhelyezkedni, míg a férfiak körében ez az arány csak 8,0 % volt. Az említett arány 2019-ben – a világjárvány előtt – 32,6 %, illetve 7,6 % volt¹. Ugyanakkor a hat év alatti gyermeket nevelők foglalkoztatási rátája 90,1 % volt a férfiaknál, szemben a nők esetében mért 67,2 %-kal. Európában mintegy 7,7 millió nő nem tud részt venni a munkaerőpiacon nem fizetett gondozási feladatok miatt szemben 450 000 férfival. Az, hogy a nők aránytalan mértékben végeznek gondozási munkát, a nemek közötti bérszakadéknak is az egyik fő oka².
- (4) A nők szintén gyakrabban igazítják hozzá munkarendjüket gondozási feladataikhoz. Ez tartós hatással van a karrierjükre, és hozzájárul a nemek közötti bérszakadékhoz és a nyugdíjszakadékhoz. A foglalkoztatott nők naponta átlagosan 90 perccel többet töltenek házimunkával és közvetlen gondozási tevékenységekkel, mint a foglalkoztatott férfiak. A foglalkoztatás terén a nemek között fennálló egyenlőtlenségek csökkentése egyértelműen indokolt, mivel hozzájárul a növekedéshez, és várhatóan pozitív hatást gyakorol a termelékenységre. Ráadásul a nemek közötti egyenlőtlenségek mérséklése bizonyítottan pozitív hatást gyakorol a szegénység csökkentésére és a társadalmi befogadásra, továbbá a csökkenő munkaerő problémájára való reagálásra is módot kínál.

¹ Az Eurostat-adatbázis LFSA_IGAR táblázata, „*Care of adults with disabilities or children and other family or personal reasons*„ (Fogyatékossgal élő felnőttek vagy gyermekek gondozása, illetve egyéb családi vagy személyes okok), a gazdaságilag aktív népességbe nem tartozó, munkát kereső, 15 és 64 év közötti személyek aránya.

² A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézetének (European Institute for Gender Equality, EIGE) „*Gender inequalities in care and consequences on the labour market*” (A nemek közötti egyenlőtlenségek a gondozás terén és azok munkaerőpiaci következményei) című jelentése, 12953/20 ADD 1.

- (5) A megfizethető és magas színvonalú gondozási szolgáltatások rendelkezésre állása jelentős pozitív hatást gyakorol a gondozók – különösen a nők – foglalkoztatási helyzetére. Amint az Unió egész területén nőtt a kisgyermekkorai nevelés és gondozás nyújtása, a nemek közötti foglalkoztatási különbség a 2002-es 17,7 százalékponttól 2021-re 10,8 százalékpontra csökkent. Az elmúlt években azonban megtorpant a haladás.
- (6) A szociális jogok európai pillére (a továbbiakban: a pillér) hangsúlyozza, hogy a nemek közötti egyenlőség, a munka és a magánélet közötti egyensúly, valamint a kisgyermekkorai nevelés és gondozás az Unió kulcsfontosságú célkitűzéseiként fontos szerepet töltenek be. A pillér rögzíti, hogy a nőkkel és a férfiakkal szembeni egyenlő bánásmódot és a nemek közötti esélyegyenlőséget minden területen biztosítani és ösztönözni kell, így a munkaerőpiaci részvétel, a foglalkoztatási feltételek és a szakmai előmenetel tekintetében is. A pillér szintén elismeri a gyermekek jogát a megfizethető, színvonalas kisgyermekkorai neveléshez és gondozáshoz, a gyermekek jogát a szegénység elleni védelemhez, valamint a hátrányos helyzetű gyermekek jogát az esélyegyenlőség fokozására irányuló különös intézkedésekhez.
- (7) A pillérről szóló cselekvési terv azt javasolja, hogy 2030-ra a 20 és 64 év közötti lakosság legalább 78 %-ának foglalkoztatottnak kell lennie. E cél elérése érdekében a cselekvési terv célként tűzi ki, hogy 2019-hez viszonyítva legalább a felére csökkentsék a nemek közötti foglalkoztatási különbséget, többek között az intézményes kisgyermekkorai nevelés és gondozás megnövekedett biztosítása révén. A cselekvési terv elismeri, hogy az intézményes kisgyermekkorai nevelés és gondozás biztosításának növelése támogatná a nők erősebb munkaerőpiaci részvételét, valamint a munka, a család és a magánélet jobb összeegyeztetését.

- (8) A tagállamok között jelentős különbségek mutatkoznak a szülőknek nyújtott támogatás módjait illetően. Egyes tagállamokban nagyobb hangsúlyt fektetnek a megfelelően fizetett vagy kompenzált – legalább a gyermek életének első 12 hónapjára kiterjedő – szülői szabadságra, ami a szülői szabadság igénybevételének nagyon magas arányát eredményezi. Más tagállamok inkább arra összpontosítanak, hogy nagyon fiatal kortól biztosítsanak kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatásokat a gyermekek számára. A tagállamok utóbbi csoportjában a gyermekek jellemzően már az első életévükben kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban vesznek részt, és a fizetett vagy kompenzált szülői szabadság nem haladja meg az uniós jog által előírt minimumot. A három éven aluli gyermekekre vonatkozó, ezen ajánlásban meghatározott új célérték egyensúlyt hivatott teremteni az említett eltérő megközelítések között. Az említett megfontolások fényében a három év alatti gyermekek csoportja esetében az általános célérték a 45 %-os részvételi arány, amelynek elérésére valamennyi tagállamnak törekednie kell.
- (9) Mindazonáltal azon tagállamok esetében, amelyek még nem érték el a korábbi, 33 %-os célértéket, nem feltétlenül elvárás a korábbi vagy az új célérték 2030-ig való elérése. Ehelyett ajánlott, hogy e tagállamok legalább egy olyan meghatározott százalékos aránnyal növeljék az őket jellemző részvételi arányt, amely tükrözi az adott tagállam kiindulási helyzetét és a szülői szabadság igénybevételének az adott tagállamra jellemző mintázatát. Ennek ténylegesen lehetővé kell tennie az említett tagállamok számára a 45 %-os célértékhez való közeledést. Azon tagállamok esetében, amelyek távolabb vannak a célérték elérésétől, elvárás, hogy nagyobb erőfeszítést tegyenek a felzárkózás érdekében.

- (10) Tekintettel a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel évről évre történő jelentős ingadozására, valamint arra, hogy a 2021. évi adatok egyes tagállamokban még mindig a Covid19-világjárvány hatását tükrözik, a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvételnek az ezen ajánlás elfogadását megelőző öt évben mért (az EU SILC adatai szerinti) átlagos részvételi aránya került kiválasztásra kiindulási alapként a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel minimális növelésének azon tagállamok esetében való meghatározásához, amelyek még nem érték el az előző célértéket.
- (11) Uniós szinten több, a nemek közötti egyenlőség és a munkakörülmények területére vonatkozó ajánlás és irányelv is foglalkozik bizonyos, a barcelonai célok szempontjából releváns kérdésekkel. Az (EU) 2019/1158 európai parlamenti és tanácsi irányelv¹ például megteremti a szülői szabadságok és a rugalmas munkafeltételek, valamint a gondozói szabadságok nemi szempontból kiegyensúlyozott igénybevételének keretét.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1158 irányelve (2019. június 20.) a szülők és a gondozók vonatkozásában a munka és a magánélet közötti egyensúlyról és a 2010/18/EU tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 188., 2019.7.12., 79. o.).

(12) Több uniós kezdeményezés is hangsúlyozta a gyermekek kisgyermekkorai nevelésének és gondozásának fontosságát. Ezen ajánlás épít az említett szakpolitikai kezdeményezésekre, nevezetesen a következőkre: az oktatás és képzés terén az európai oktatási térség létrehozása érdekében és azon túlmutatóan folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről (2021–2030) szóló állásfoglalás¹, amely uniós szintű célértéket tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a három éves kor és a kötelező alapkörű oktatásba lépési életkor közötti gyermekek legalább 96 %-a vegyen részt kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban; a magas színvonalú kisgyermekkorai nevelési és gondozási rendszerekről szóló, 2019. május 22-i tanácsi ajánlás², amely segíti a tagállamokat a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások javítása terén, és kiemeli, hogy az ilyen szolgáltatásoknak befogadónak, hozzáférhetőnek, megfizethetőnek és magas színvonalúnak kell lenniük; az EU gyermekjogi stratégiájáról szóló bizottsági közlemény³, amely egy sor, a Bizottság által teendő fő intézkedést határoz meg a gyermekjogok eredményesebb előmozdítása és védelme céljából, és elismeri a kisgyermekkorai nevelés és gondozás jótékony szerepét a gyermekek kognitív és szociális fejlődésére nézve; és az európai gyermekgarancia létrehozásáról szóló, 2021. június 14-i tanácsi ajánlás⁴, amelynek célja annak biztosítása, hogy a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek minden régióban – így a távoli és a vidéki területeken is – ingyenesen és ténylegesen hozzáférjenek kulcsfontosságú szolgáltatásokhoz, ideértve a kisgyermekkorai nevelést és gondozást is.

¹ HL C 66., 2021.2.26., 1. o.

² A Tanács ajánlása (2019. május 22.) a magas színvonalú kisgyermekkorai nevelési és gondozási rendszerekről (HL C 189., 2019.6.5., 4. o.).

³ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának (2021. március 24.) az EU gyermekjogi stratégiájáról (COM(2021) 142 final, 1. o.)

⁴ A Tanács (EU) 2021/1004 ajánlása (2021. június 14.) az európai gyermekgarancia létrehozásáról (HL L 223., 2021.6.22., 14. o.).

- (13) A kisgyermekkori nevelési és gondozási szolgáltatásokba való beruházás során a tagállamoknak a férőhelyek pusztán rendelkezésre állásán túl, figyelembe kell venniük több dimenziót is, így például a részvétel időráfordítását, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett, kisgyermekkori nevelésben és gondozásban részt vevő gyermekek arányát, valamint a nyújtott szolgáltatások hozzáférhetőségét, megfizethetőségét és színvonalát. Ezen ajánlás ezért az említett szempontokat érintő intézkedéseket határoz meg.
- (14) Az elsődleges gondozók – főként a nők – munkaerőpiaci részvételének elősegítése érdekében a kisgyermekkori nevelésben és gondozásban való részvétel óraszámának elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy a szülők érdemben végezhesenek fizetett munkát. A gyermek mindenek felett álló érdekére tekintettel ösztönözni kell a részvételt, miközben lehetővé kell tenni a nemek közötti egyenlőségen alapuló szülői választást a munka és a magánélet közötti egyensúly, valamint a kisgyermekkori nevelési és gondozási szolgáltatások igénybevétele tekintetében. Amennyiben a gyermekek még nem teljes időben vesznek részt kisgyermekkori nevelésben és gondozásban, a gondozási feladatok egyenlő megosztása érdekében mindkét szülőnek élnie kell az (EU) 2019/1158 irányelvben biztosított szülői szabadsághoz és rugalmas munkafeltételekhez – így például a részmunkaidős foglalkoztatáshoz, a rugalmas munkaidőhöz és a távmunkához – való jogokkal, és a részvételnek a gyermek életkorának előrehaladtával fokozatosan növekednie kell. Tekintve az említett dimenzió jelentőségét, fontos nyomon követni a gyermekek kisgyermekkori nevelésben és gondozásban való részvételének időráfordítását, a kisgyermekkori nevelésben és gondozásban való általában vett részvétellel együtt.

- (15) Továbbá az alacsony szintű szakmai készségekkel rendelkező nők, a migráns nők, az alacsony jövedelmű háztartásban élő, gyermeket nevelő nők, valamint a gyermeket nevelő egyedülálló nők több akadályba ütköznek a képzés és az elhelyezkedés során, és több, a munkába állásuk vagy újbóli munkába állásuk ellen ható tényezővel szembesülnek gyermekük kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvételének pénzügyi és nem pénzügyi jellegű korlátai miatt. A kiszolgáltatott helyzetben lévő és a hátrányos helyzetű gyermekek befogadó kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való, magasabb részvételének ösztönzése kedvezően hatna az anyjuk munkába való visszatérésének esélyeire. Segítené a nőket abban is, hogy jobban összeegyeztessék a munkájukat, a családjukat és a magánéletüket.
- (16) A fogyatékossgal élő szülők és a fogyatékossgal élő gyermeket nevelő szülők különös akadályokkal és kihívásokkal szembesülnek a munkaerőpiachoz való hozzáférés terén. A fogyatékossgal élő gyermekeknek a többségi kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvételének elősegítése – adott esetben figyelembe véve a fogyatékossgal típusát és fokát, a szakértői értékelést és a gyermek mindenképp felett álló érdekét – segítheti szüleiket a munka, a család és a magánélet jobb összeegyeztetésében.
- (17) A kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel több szempontból is előnyös a gyermekek számára. A tények azt mutatják, hogy a színvonalas kisgyermekkorai nevelés és gondozás nyújtása már korai életkortól meghatározó szerepet játszik a gyermekek kognitív, szociális és tanulmányi fejlődésének javítása terén. A magas színvonalú kisgyermekkorai nevelési és gondozási rendszerekről szóló tanácsai ajánlás szerint a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel hatékony eszköz lehet az oktatási méltányosság megvalósításához a hátrányos helyzetű gyermekek számára, így például a fogyatékossgal élő vagy a sajátos nevelési igényű, a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett – például egyszülős – háztartásban élő, a migráns hátterű, a menekült, a roma vagy egyéb kisebbségi csoportokhoz tartozó, a megfelelő gondozási infrastruktúrával nem rendelkező vidéki vagy távoli területeken élő, valamint az alternatív gondozásban részesülő gyermekek számára.

(18) Az európai gyermekgarancia létrehozásáról szóló tanácsi ajánlás, valamint a romák egyenlőségéről, társadalmi befogadásáról és részvételéről szóló tanácsi ajánlás¹ kiemeli, hogy a jó minőségű és befogadó kisgyermekkorai neveléshez és gondozáshoz való egyenlő hozzáférésnek központi szerepe van a társadalmi kirekesztődés öröklődésének megszakításában és a hátrányos helyzetű gyermekek számára az egyenlő esélyek biztosításában. Az európai gyermekgaranciáról szóló ajánlás azt ajánlja, hogy a tagállamok az ajánlás elfogadását követő kilenc hónapon belül nyújtsanak be az ajánlás végrehajtására vonatkozó nemzeti terveket. Mindazonáltal a hátrányos helyzetű gyermekek részvételi arányai továbbra is jelentősen alacsonyabbak, különösen a legfiatalabb gyermekek körében, ami később rosszabb oktatási eredményekhez és nagyobb arányú iskolai lemorzsolódáshoz vezethet, különösen a roma vagy a migráns háttérű, valamint a szülői felügyelet nélkül maradt gyermekek esetében. Fontos ezért felszámolni a szakadékat az említett gyermekek kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétele és a gyermekek teljes sokaságának kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétele között. Figyelmet kell fordítani a legmagasabb és a legalacsonyabb jövedelmi kvintilisek közötti részvételi különbség csökkentésére is. A kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel az ukrainai háború elől menekülő gyermekek és az Unióban védelemért folyamodó vagy védelemben részesülő egyéb gyermekek számára is releváns. Az említett valamennyi, potenciálisan kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermek számára egyenlő hozzáférést kell biztosítani a többségi, inkluzív és nem szegregált kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatásokhoz.

¹ A Tanács ajánlása (2021. március 12.) a romák egyenlőségéről, társadalmi befogadásáról és részvételéről (HL C 93., 2021.3.19., 1. o.).

- (19) Hasonlóképpen, a fogyatékossgal élő gyermekeknek joguk van ahhoz, hogy másokkal azonos alapon vegyenek részt a többségi kisgyermekkori nevelésben és gondozásban. A fogyatékossgal élő gyermekek felét kizárólag a szüleik gondozzák. Ezért fontos biztosítani, hogy a kisgyermekkori nevelés és gondozás hozzáférhető, befogadó legyen, és olyan célzott intézkedésekkel kombinálják, amelyek segítik a sajátos igények kielégítését, többek között az akadályok és a szegregáció felszámolására, a pedagógusoknak a szükséges kompetenciákkal való felvértezésére vagy egyedi igényekkel foglalkozó pedagógusok felvételére irányuló intézkedések, és szükség esetén személyre szabott nevelési programok révén.
- (20) Különös figyelmet kell fordítani a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekeknek, valamint a fogyatékossgal élő vagy sajátos nevelési igényű gyermekeknek a kisgyermekkori nevelési és gondozási rendszerekben való részvétele terén fennálló hiányosságok felszámolására azon országokban, ahol a nemzeti szociális, egészségügyi és oktatási igazgatások külön-külön felelősek a kisgyermekkori nevelés és gondozás különböző szegmenseiért.
- (21) A kisgyermekkori nevelés és gondozás magas színvonala elengedhetetlen ahhoz, hogy a kisgyermekkori nevelésben és gondozásban való részvétel a gyermekek számára előnyös legyen. Míg nincs egységes mód a színvonal fogalmának meghatározására és mérésére a kisgyermekkori nevelés és gondozás tekintetében, annak lényege a felnőttek és a gyermekek közötti együttműködés minőségében rejlik, függetlenül a fennálló kisgyermekkori nevelési és gondozási rendszer jellegétől. A tagállamoknak magas színvonalú kisgyermekkori nevelés és gondozás nyújtását kell biztosítaniuk, figyelembe véve a magas színvonalú kisgyermekkori nevelési és gondozási rendszerekről szóló ajánlásban meghatározott különféle dimenziókat, ideértve a kisgyermekkori nevelési és gondozási szolgáltatásokhoz való hozzáférést, a pedagógusok képzéseit és munkafeltételeit, a pedagógiai programot, a nyomon követést és az értékelést, valamint a kisgyermekkori nevelési és gondozási szolgáltatások irányítását és finanszírozását. Különösen fontosak az olyan elemek, mint például a pedagógus–gyermek arány, a személyzet képzései és a szakmai továbbképzések.

- (22) A kisgyermekkorai nevelés és gondozás biztosításának színvonala fontos tényező a szülők és a nevelést és gondozást nyújtó intézmények közötti bizalom megteremtése, és ezáltal a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való fokozott részvétel előmozdítása szempontjából is.
- (23) A hozzáférhetőség egy másik fontos dimenzióját képezi a kisgyermekkorai nevelés és gondozás biztosításának. Ez magában foglalja a megfelelő infrastruktúrát és az elegendő befogadókapacitást, a nyitvatartási időt, valamint a szülők sajátos igényeihez való alkalmazkodást és az összetett adminisztratív eljárások leküzdéséhez nyújtott segítséget. Az adminisztratív eljárásokban való eligazodáshoz különféle módokon kell támogatást nyújtani, ideértve a nyelvi és digitális támogatást is, különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévő vagy hátrányos helyzetű csoportok esetében, amelyek tagjai például nem képesek digitális eszközöket használni, vagy nem férnek hozzá ilyen eszközökhöz. Ez magában foglalja az akadálymentes hozzáférést a fogyatékossgal élő személyek – ideértve a gyermekeket, a szülőket és a szakembereket – számára is, összhangban a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel és az (EU) 2019/882 európai parlamenti és tanácsi irányelvben¹ meghatározott akadálymentességi követelményekkel.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/882 irányelve (2019. április 17.) a termékekre és a szolgáltatásokra vonatkozó akadálymentességi követelményekről (HL L 151., 2019.6.7., 70. o.).

- (24) Továbbá a hozzáférhetőség körébe tartozik az eljárások egyszerűsítése, valamint a pedagógusok és a szakemberek szakmai felkészítése a fogyatékossggal élő vagy sajátos nevelési igényű gyermekeknek, valamint az egyéb, kiszolgáltatott helyzetű csoportoknak a nem szegregált többségi intézményekben való megfelelő támogatására. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások igénybevételének akadályait felszámolják és megelőzzék – többek között a fogyatékossggal élő személyek tekintetében –, és hogy a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások valóban befogadó jellegűek legyenek.
- (25) A hozzáférhetőség megoldása során figyelembe kell venni a területi egyenlőtlenségeket. A távolság miatt hosszú ingázási idő, a közlekedési összeköttetések hiánya vagy korlátozott volta, valamint a forgalmi torlódások egyaránt akadályozhatják a részvételt, különösen a fogyatékossggal élő vagy sajátos nevelési igényű gyermekek esetében. A távoli és vidéki területek helyzete különösen hátrányos az elégséges kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások helyi meglétének hiánya miatt. Az ilyen területi egyensúlyhiányok súlyosbíthatják a megfizethetőségi problémákat. Fontos ezért figyelembe venni a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatásokat igénybe vevők különböző profiljait a mobilitási tervekben, valamint az értékelési és nyomonkövetési célokból végzett adatgyűjtésbe belefoglalni a területi lefedettséget.

- (26) A kisgyermekkorai nevelés és gondozás magas költsége számos tagállamban még mindig nagymértékben akadályozza a részvételt. Az Eurostat adatai azt mutatják, hogy a költségtényező számos országban jelentős szerepet játszik az intézményes gyermekgondozási szolgáltatások igénybevételéről való lemondásban, különösen a szegénység kockázatának kitett háztartások esetében. Az Unió jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó, 2016. évi statisztikája szerint a szülők 13 %-a a költségek miatt nem vesz igénybe gyermekgondozást, és 11 % számára közepes vagy nagy nehézséget okoz a költségek megfizetése. A szegénység kockázatának kitett háztartások esetében az említett arányok több mint duplára nőnek: 28 %-ra, illetve 27 %-ra. A tudományos kutatások kimutatják a magas színvonalú kisgyermekkorai nevelés és gondozás jelentős gazdasági, társadalmi, oktatási és fejlődési előnyeit. A megfizethető kisgyermekkorai nevelés és gondozás biztosítása kedvező a nők továbbképzési és átképzési igényeinek a kielégítése és a munkaerőpiaci részvételük elősegítése szempontjából; ez pozitív hosszú távú hatást gyakorol a korai életkortól kezdődő intézményes nevelésre is, megalapozva a tanuláshoz való, egész életen át tartó pozitív hozzáállást, ami túlmutat a részt vevő gyermekeken, és az egész társadalomra kiterjed. Ezért a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a kisgyermekkorai nevelés és gondozás költségei arányosak legyenek a háztartások jövedelmével, és ne akadályozzák a kisgyermekkorai nevelés és gondozás igénybevételét. Emellett a tagállamoknak a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétellel járó egyéb költségeket is célszerű figyelembe venniük, így például a gondozás esetén szükséges közlekedés, ruházkodás és felszerelés költségeit.

- (27) A hozzáférhető, megfizethető és magas színvonalú kisgyermekkorai nevelés és gondozás megfelelő biztosításának egyik módja a kisgyermekkorai nevelésre és gondozásra való jogosultság jogszabályban való rögzítése, aminek révén a hatóságok minden olyan gyermek számára biztosítanak férőhelyet, akinek a szülei erre igényt tartanak, függetlenül a szülők foglalkoztatási és szociális-gazdasági helyzetétől vagy családi állásától. A legtöbb tagállamban már létezik ilyen, jogszabályban rögzített jogosultság, de a jogosultságot keletkeztető életkor nagymértékben eltér a tagállamok között. Ideális esetben nem szabad szünetnek lennie a megfelelően fizetett vagy kompenzált szülési, apasági és szülői szabadság vége és a kisgyermekkorai nevelési és gondozási férőhelyre való, jogszabályban rögzített jogosultság kezdete között.
- (28) A magas színvonalú, hozzáférhető és megfizethető kisgyermekkorai nevelés és gondozás hozzáférhetőségének növelése a családok számára, valamint a munkafeltételek és a keresetek javítása a kisgyermekkorai nevelési és gondozási ágazatban várhatóan gazdasági előnyökkel jár. Ugyanakkor optimalizálható a kisgyermekkorai nevelésbe és gondozásba való beruházás költségvetési fenntarthatósága az államháztartásra gyakorolt hatás értékelésével, valamint a költséghatékonyság rendszeres nyomon követésével és folyamatos javításával, a bevált gyakorlatokra építve, különös tekintettel az államháztartás általános fenntarthatóságával összhangban lévő finanszírozási mechanizmusok hatékony kialakítására.
- (29) A kisgyermekkorai nevelésre és gondozásra vonatkozó megfelelő online és offline információkhoz való könnyű és egyenlő, megkülönböztetés nélküli hozzáférés minden szülő számára kulcsfontosságú, függetlenül a család összetételétől és a családi állástól, beleértve az elismert élettársi kapcsolatot is, ahogyan azt a nemzeti jog elismeri. Ez vonatkozik a megfelelő szolgáltatásokra való jogosultsággal és azok rendelkezésre állásával, a hozzáférés módozataival, valamint adott esetben a támogatásra való jogosultsággal kapcsolatos információkra.

- (30) Amennyiben az érintettek nincsenek tisztában a kisgyermekkorai neveléshez és gondozáshoz fűződő szülői és gyermekjogokkal, valamint a kisgyermekkorai nevelésnek és gondozásnak a későbbi oktatási eredmények szempontjából való jelentőségével, ez további akadályt gördít e szolgáltatások igénybevétele elé, ami kihatással van a nők munkaerőpiaci részvételére. A szülők helyes és alapos tájékoztatása esetén jól átgondolt és megalapozott döntések szülehetnek a gondozási lehetőségekről.
- (31) A kisgyermekkorai nevelés és gondozás ágazatát számos országban munkaerőhiány jellemzi. Ez többféle stratégia mentén is kezelhető, például a munkafeltételek, a karrierlehetőségek és a javadalmazás javításával, rendszeres tovább- és átképzési lehetőségek biztosításával, kreatív munkaerő-felvételi stratégiák kidolgozásával, valamint különböző alulreprezentált csoportok – például a férfiak vagy a különféle kulturális háttérű személyek, például a migránsok és a menekültek – arra való ösztönzésével, hogy vállaljanak munkát a kisgyermekkorai nevelés és gondozás területén. Egy egyszerűen és gyorsan működő képesítéselismerési mechanizmus is segítséget jelentene a munkaerőhiány orvoslásában. Az (EU) 2022/554 bizottsági ajánlás¹ például az ukrajnai háború elől menekülőknél a szabályozott szakmák gyakorlásához való jogosultságáról rendelkezik.

¹ A Bizottság (EU) 2022/554 ajánlása (2022. április 5.) az ukrajnai orosz invázió elől menekülők képesítéseinek elismeréséről (HL L 107. I., 2022.4.6., 1. o.).

- (32) A kisgyermekkori nevelésben és gondozásban dolgozók számára a méltányos munkafeltételek előmozdításának hozzá kell járulnia új munkavállalók bevonásához, és ugyanakkor segítenie kell biztosítani, hogy az említett ágazatban dolgozók hajlandók és képesek legyenek nyugdíjazásig megtartani a munkahelyüket. Ez egyúttal a kisgyermekkori nevelési és gondozási ágazaton belüli nemi szegregáció leküzdéséhez is hozzájárulhat. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek a kisgyermekkori nevelésben dolgozók tisztességes munkavégzésének előmozdítására vonatkozó politikai iránymutatása¹ eligazítást nyújt arra vonatkozóan, hogy miként hajthatók végre a szakmai fejlődéssel és előmenetellel, a megfelelő díjazással, így az egyenlő bérrel, a fenntartható foglalkoztatási és munkafeltételekkel, valamint a területen belüli szociális párbeszéd előmozdításával kapcsolatos ajánlások.
- (33) A gyermekek gondozása nem zárul le az alapfokú oktatásba lépésükkel. A gyermekek általános iskolás kortól felmerülő gondozási igényei szintén korlátozhatják az anyák munkaerőpiaci részvételét és munkaidejét, ha nincs megfelelő, színvonalas és megfizethető megoldás az iskolaidő utáni és szünidei gondozásra a nemzeti iskolarendszerek keretében. Ha semmilyen gondozási lehetőség nem áll az idősebb gyermekek rendelkezésére, a fiatalabb testvérek kisgyermekkori nevelésének és gondozásának rendelkezésre állása sem teszi lehetővé a szülők munkaerőpiaci részvételét, ami viszont hatással lehet a fiatalabb testvérek esetében a kisgyermekkori nevelés és gondozás igénybevételére. A tagállamoknak ezért megfelelő, színvonalas és megfizethető iskolán kívüli gondozást kell biztosítaniuk. Ajánlott, hogy a tagállamok által hozott intézkedések között adott esetben szerepeljen a házi feladat elkészítésének felügyeletére és támogatására irányuló ajánlat minden gyermek számára, ideértve a hátrányos helyzetű gyermekeket is.

¹ Nemzetközi Munkaügyi Szervezet, „*Meeting of Experts on Policy Guidelines on the promotion of decent work for early childhood education personnel*” (Szakértői találkozó a kisgyermekkori nevelésben dolgozók tisztességes munkavégzésének előmozdítására vonatkozó politikai iránymutatásról), elérhető itt: https://www.ilo.org/sector/Resources/codes-of-practice-and-guidelines/WCMS_236528/lang--en/index.htm

- (34) A munka és a magánélet közötti egyensúly megteremtése továbbra is nagy kihívást jelent sok szülőnek, különösen a nőknek. A munka és a gondozási feladatok közötti egyensúly megtalálásának nehézsége jelentős akadály, amely hozzájárul a nők munkaerőpiaci alulreprezentáltságához. Ezzel összefüggésben a nemi sztereotípiák gyakran befolyásolják a női és férfi szerepeket a gondozás terén. A nők és a férfiak között a gondozásban fennálló egyenlőtlenség tovább erősíti a női és férfi foglalkozásokhoz és szerepkörökhöz kapcsolódó nemi sztereotípiákat.
- (35) A nemek között tartósan fennálló ezen egyenlőtlenséget meg kell oldani, így különösen annak ösztönzésével, hogy az apák adott esetben vegyenek igénybe apasági szabadságot, szülői szabadságot és rugalmas munkaidő-beosztást, kombinálva a gondozási feladatok párokon belüli egyenlőbb megosztásával a fizetett és a nem fizetett munka tekintetében¹. Az (EU) 2019/1158 irányelv végrehajtásával erősíteni kell a gondozási feladatokat ellátó munkavállalók apasági és szülői szabadsághoz, valamint rugalmas munkaidő-beosztás kérelmezéséhez való jogait. A további fellépésnek az említett új jogok megismertetésére és annak nyomom követésére kell összpontosítania, hogy a munkavállalók maradéktalanul tudnak-e élni az említett jogokkal anélkül, hogy kedvezőtlen munkahelyi bánásmódban részesülnének.
- (36) A munka, a család és a magánélet összeegyeztetésére irányuló egyéb intézkedések mellett szükség szerint támogatni kell a kisgyermekkorai nevelés és gondozás igénybevételével kapcsolatos rugalmas megoldások alkalmazását is. Például a gondozási feladatokat ellátó munkavállalók számára előnyös volna a hozzáférés olyan kiegészítő gyermekgondozási szolgáltatásokhoz, mint a korai nyitás, az étkezés biztosítása és a késői zárás.

¹ Lásd: A Tanács következtetései „A nemek közötti bérszakadék kezelése: a fizetett munka és a nem fizetett ápolási-gondozási munka megbecsülése és megosztása”, 13584/20.

- (37) A gondozási igények és korlátok jobb megértése érdekében a tagállamoknak biztosítaniuk kell a megfelelő adatok rendelkezésre állását, kellő részletesség, megbízhatóság és összehasonlíthatóság mellett. Mivel az (EU) 2019/1158 irányelv nem tartalmaz különös rendelkezéseket az adatgyűjtésről, az említett adatoknak ki kell terjedniük az apasági és a szülői szabadságok igénybevételére, figyelembe véve a Foglalkoztatási Bizottság (EMCO) és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság (SPC) által az említett irányelv végrehajtásának megfelelő nyomon követése és értékelése céljából a munka és a magánélet közötti egyensúlyra vonatkozóan kidolgozott mutatórendszerrel szülő módszertani kézikönyvben foglaltakat.
- (38) Az ezen ajánlás végrehajtása terén elért haladást rendszeresen nyomon kell követni az európai szemeszter, a nemek közötti egyenlőség Unión belüli alakulásáról szóló éves jelentés és a nemi esélyegyenlőségi stratégia nyomonkövetési portálja keretében. E célból a tagállamoknak támogatniuk kell a Bizottságot a nemek között az ápolás-gondozás terén fennálló egyenlőtlenségnek (vagyis a nők és a férfiak által ápolásra-gondozásra fordított időben kimutatható különbségnek), a nemek közötti bérkülönbségnek, valamint a fizetett és nem fizetett munka időmérlegének mérésére szolgáló mutató lehetséges kidolgozásában és kiszámításában, annak érdekében, hogy jobban meg lehessen érteni az említett elemek közötti kölcsönös függőségeket tényeken alapuló, a nemek közötti egyenlőségre és a szociális ügyekre vonatkozó szakpolitikák kialakításának támogatása céljából. A tagállamoknak emellett további erőfeszítéseket kell tenniük a kisgyermekkorai nevelés és gondozás területét érintő reformok kidolgozására és végrehajtására vonatkozóan, messzemenőig kihasználva a Bizottság által – többek között a technikai támogatási eszközön keresztül – nyújtott támogatást, a bevált gyakorlatok megosztása, megfelelő eljárások és módszerek alkalmazása, adatgyűjtés, az érdekelt felek bevonása, valamint a kisgyermekkorai nevelés és gondozás területén belüli eredményesebb és hatékonyabb intézményközi egyeztetés és emberi erőforrás-tervezés, -elosztás és szakmai továbbképzés révén.

- (39) A „kisgyermekkorai nevelés és gondozás” kifejezés a magas színvonalú kisgyermekkorai nevelési és gondozási rendszerekről szóló tanácsi ajánlásban foglalt meghatározás szerint úgy értendő, hogy az – az intézményi keretektől, a finanszírozástól, a nyitvatartási időtől vagy a program tartalmától függetlenül – minden olyan szabályozott intézkedésre utal, amely nevelést és gondozást biztosít gyermekek számára a születésüktől a tanköteles kor betöltéséig, és magában foglalja az intézményes bölcsődei ellátást, a családi napközit, a magán- és az állami finanszírozású ellátást, valamint a bölcsődei és az óvodai szolgáltatások nyújtását.
- (40) Ezen ajánlás hatásának vizsgálata céljából a Bizottságnak – a tagállamokkal közreműködve – nyomon kell követnie annak előrehaladását, és arról rendszeresen jelentést kell tennie a Tanácsnak,

ELFOGADTA EZT AZ AJÁNLÁST:

CÉLKITŰZÉS ÉS HATÁLY

1. Ezen ajánlás célja, hogy arra ösztönözze a tagállamokat, hogy nemzeti körülményeik figyelembevételével növeljék a hozzáférhető, megfizethető és magas színvonalú kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvételt abból a célból, hogy megkönnyítsék és ösztönözzék a nők munkaerőpiacon való részvételét, és előmozdítsák a gyermekek szociális és kognitív fejlődését és oktatásban való sikerességét, különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévő vagy hátrányos helyzetű gyermekek esetében.
2. Ezen ajánlás a minden gyermeket megillető kisgyermekkorai neveléssel és gondozással foglalkozik.

A KISGYERMEKKORI NEVELÉSRE ÉS GONDOZÁSRA VONATKOZÓ CÉLÉRTÉKEK

3. a) Ajánlott, hogy a tagállamok a nemzeti hatáskörökkel, a szülői szabadság igénybevételének szintjével és a kisgyermekkorai nevelés és gondozás ellátási mintázatával összhangban magas színvonalú kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatásokat nyújtsanak, biztosítva, hogy az EU-SILC adatai szerint 2030-ra a három év alatti gyermekek legalább 45 %-a részt vegyen kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban.

Az első albekezdéstől eltérve, ajánlott, hogy azon tagállamok, amelyek még nem érték el a 2002-ben kitűzött azon célt, hogy a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvételi arány ezen korcsoport tekintetében elérje a 33 %-ot, 2030-ig – az e pont i. és ii. alpontjában meghatározott jelenlegi részvételi arányukhoz képest legalább egy meghatározott százalékkal – növeljék a részvételt. A jelenlegi részvételi arányt a három év alatti gyermekek kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való, a 2017–2021 közötti időszakban elért átlagos részvételi arányaként kell kiszámítani az EU-SILC adatai szerint. Ajánlott, hogy a tagállamok a jelenlegi részvételi arányukhoz képest növeljék a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvételt a következőképpen:

- i. legalább 90 %-kal azon tagállamokban, amelyekben a részvételi arány 20 %-nál alacsonyabb; vagy
 - ii. legalább 45 %-kal vagy legalább a 45 %-os részvételi arány eléréséig azon tagállamokban, amelyekben a részvételi arány 20 és 33 % között van.
- b) Ajánlott, hogy a tagállamok biztosítsanak magas színvonalú kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatásokat a három év feletti gyermekek számára annak érdekében, hogy 2030-ra elérjék az oktatás és képzés terén az európai oktatási térség létrehozása érdekében és azon túlmutatóan folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről (2021–2030) szóló tanácsi állásfoglalásban¹ meghatározott azon célt, amely szerint a három éves kor és a kötelező beiskolázási életkor közötti gyermekek legalább 96 %-ának részt kell vennie kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban.

¹ HL C 66., 2021.2.26., 1. o.

A RÉSZVÉTEL IDŐRÁFORDÍTÁSÁNAK MUTATÓJA

4. Ajánlott, hogy a tagállamok támogassák a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások olyan szintű rendelkezésre állását, amely összeegyeztethető a gyermek jóllétével és fejlődésével, és lehetővé teszi a szülők – különösen az anyák – érdemi munkaerőpiaci részvételét, ugyanakkor megengedi a nemek közötti egyenlőségen alapuló szülői választást a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások igénybevétele során.
5. Ajánlott, hogy a tagállamok tegyenek lépéseket annak érdekében, hogy a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatásokat olyan módon tegyék elérhetővé, amely lehetővé teszi a gyermekek számára, hogy hetente legalább 25 órában vegyenek részt.
6. Ajánlott, hogy a tagállamok adott esetben mozdítsák elő a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások vagy kiegészítő szolgáltatások elérhetőségét a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgálatok rendes munkaideje előtt és után, hogy ezáltal időt biztosítsanak az utazásra, és hogy a gyermekgondozást teljes mértékben összeegyeztethetővé tegyék a gyermek jóllétével és a szülők munkaidejével, valamint a munka, a család és a magánélet összeegyeztetésére irányuló igényükkel.

A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ, FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ, KÜLÖNLEGES
BÁNÁSMÓDOT IGÉNYLŐ VAGY SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK
BEVONÁSA

7. Ajánlott, hogy a tagállamok:
- a) vezessenek be olyan célzott intézkedéseket, amelyek lehetővé teszik és növelik a hátrányos helyzetű – köztük a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett vagy migráns háttérű –, továbbá a tanítás nyelvét nem megfelelő szinten ismerő gyermekek, valamint a fogyatékossgal élő, különleges bánásmódot igénylő vagy sajátos nevelési igényű gyermekek kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvételét;
 - b) tegyék meg a szükséges lépéseket ahhoz, hogy megszüntessék a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek és a teljes gyermekkorú népesség között a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvételben fennálló különbséget;
 - c) törekedjenek arra, hogy adott esetben növeljék a fogyatékossgal élő, a különleges bánásmódot igénylő vagy a sajátos nevelési igényű gyermekek részvételét a többségi kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban; és
 - d) támogassák a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban dolgozóknak szóló olyan képzési programokat, amelyek célja, hogy támogassák őket abban, hogy magas színvonalú kisgyermekkorai nevelést és gondozást kínáljanak a hátrányos helyzetű gyermekeknek, ideértve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekeket, valamint a fogyatékossgal élő, a különleges bánásmódot igénylő vagy a sajátos nevelési igényű gyermekeket is.

SZÍNVONAL

8. Ajánlott, hogy a tagállamok biztosítsák, hogy:
- a) a minden gyermeket megillető kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások magas színvonalúak legyenek annak érdekében, hogy hozzájáruljanak a gyermekek egészséges testi, szociális, érzelmi, kognitív és tanulmányi fejlődéséhez és jóllétéhez, valamint annak érdekében, hogy növeljék a szülők bizalmát a szolgáltatások iránt; és
 - b) a tagállamok számára a magas színvonalú kisgyermekkorai nevelési és gondozási rendszerekről szóló tanácsi ajánlással összhangban kialakítani javasolt nemzeti vagy regionális minőségi keretrendszerek kiterjedjenek a szolgáltatások nyújtására a gyermekek ezen ajánlás hatálya alá tartozó mindkét korcsoportja számára; a minőségi keretrendszereknek különösen a következőket kell biztosítaniuk:
 - megfelelő pedagógus–gyermek arány és csoportméret – figyelemmel a gyermekek életkorára és esetleges fogyatékoságukra vagy sajátos nevelési igényeikre – különösen a bontott kisgyermekkorai nevelési és gondozási rendszerekben, a gondozási hézagok elkerülése érdekében,
 - a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban dolgozók szakmai felkészítésének támogatása, többek között az alapképzés elvárt szintjének emelése és a folyamatos szakmai fejlődés – ideértve a gyermekek jogainak ismeretét – megfelelő, egész életen át tartó képzési lehetőségekkel történő biztosítása révén, és
 - biztonságos, a fejlődést elősegítő és gondoskodó környezet, minőségi nevelési program és tanulási lehetőségek, amelyek megfelelnek a gyermekek egyes kategóriái és korcsoportjai sajátos igényeinek, valamint olyan szociális, kulturális és fizikai tér, amely számos lehetőséget kínál a gyermekek számára képességeik kibontakoztatására.

TERÜLETI ELOSZLÁS

9. Ajánlott, hogy a tagállamok a kisgyermekkori nevelés és gondozás nyújtása elégséges területi lefedettségének biztosításával kezeljék a gyermekek és családjaik számára a megfelelő nevelési és oktatási intézményhez való hozzáférés terén jelentkező kihívásokat. E célból ajánlott, hogy a tagállamok különösen:
- a) a kisgyermekkori nevelési és gondozási szolgáltatások nyújtását úgy szervezzék meg, hogy az megfelelően lefedje a városi és a vidéki területeket, valamint a jómódú és hátrányos helyzetű városrészeket, régiókat és legkülső régiókat, figyelembe véve a nemzeti struktúrákat, valamint a területek sajátosságait – ideértve a gyermekkorú népesség sűrűségét és a gyermekek életkor szerint megoszlását –, olyan módon, amely teljes mértékben összhangban áll a szegregáció leküzdésére és a megkülönböztetés tilalmára vonatkozó elvekkkel, valamint a helyi és regionális hatóságokkal szoros együttműködésben; és
 - b) a kisgyermekkori nevelés és gondozás megszervezésekor vagy a kisgyermekkori nevelési és gondozási szolgáltatások nyújtásának helyével kapcsolatos szakpolitikák kidolgozása során kellőképpen tartsák szem előtt az észszerű ingázási idő biztosításának szükségességét, többek között az aktív mobilitást gyakorló és a tömegközlekedést igénybe vevő szülők esetében.

MEGFIZETHETŐSÉG

10. Az európai gyermekgarancia létrehozásáról szóló tanácsi ajánlás hatályán kívül eső azon gyermekek esetében, akik számára az említett ajánlásban meghatározottaknak megfelelően ingyenes oktatást és megfizethető, magas színvonalú kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatásokat kell ténylegesen biztosítani, ajánlott, hogy a tagállamok biztosítsák, hogy a kisgyermekkorai nevelés és gondozás nettó költsége észszerűen arányos legyen az adott háztartás többi kiadásával és rendelkezésre álló jövedelmével, különös figyelmet fordítva az alacsony jövedelmű – köztük az alacsony jövedelmű, egyszülős – háztartásokra. Így különösen, a tagállamok számára javasolt, hogy:
- a) korlátozzák a szülők önerőből fizetendő kiadásait; és
 - b) adott esetben vezessenek be a családok jövedelmével arányos mozgó díjszabást vagy maximálják a kisgyermekkorai nevelés és gondozás díját.

HOZZÁFÉRHETŐSÉG

11. Ajánlott, hogy a tagállamok folyamatosan számolják fel a kisgyermekkorai neveléshez és gondozáshoz való egyenlő és megkülönböztetésmentes hozzáférés akadályait. Ezzel összefüggésben különös figyelmet kell fordítaniuk a következőkre:
- a) megoldások ajánlása az atipikus munkaidőben dolgozó szülők számára a munka, a család és a magánélet jobb összeegyeztetése érdekében, miközben a gyermek jóllétét is biztosítják;

- b) az egyedülálló szülők – többnyire nők – sajátos szükségleteinek kezelése;
- c) a kisgyermekkorai neveléshez és gondozáshoz való hozzáférés javítása a szülők munkaerőpiaci helyzetétől függetlenül, a munkavállalásra való ösztönzéssel összhangban;
- d) az épületek, az infrastruktúra, a közösségi támogató szolgálatok és a közlekedés, valamint a tananyagok és a digitális eszközök akadálymentesítése a fogyatékossgal élő vagy sajátos nevelési igényű szülők és gyermekek számára;
- e) tényleges nevelési és gondozási támogatás, valamint megfelelő tájékoztatás és kommunikáció biztosítása a fogyatékossgal élő vagy sajátos nevelési igényű gyermekek és szülők számára, valamint a kiszolgáltatott helyzetben lévők számára, továbbá a nyelvi és kulturális – többek között a migráns háttérű gyermekek előtt álló – akadályok elhárítása annak érdekében, hogy a gyermekek befogadó, nem szegregált többségi intézményekben biztosított kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban részesülhessenek;
- f) proaktív módon nyújtott támogatás és egyértelmű tájékoztatás a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétel előnyeiről, valamint a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások igénybevételének mindenkorai lehetőségeiről, jogosultsági szabályairól és adminisztratív eljárásairól megkülönböztetéstől mentesen valamennyi szülő számára, a család összetételétől és a családi állástól függetlenül; és
- g) adminisztratív támogatás nyújtása a beiratkozáshoz, különösen a kiszolgáltatott helyzetben lévő vagy hátrányos helyzetű szülők számára.

12. Ajánlott, hogy a tagállamok mérlegeljék a kisgyermekkori nevelésre és gondozásra való jogosultság jogszabályban való rögzítését. Ajánlott, hogy az e jogosultságot keletkeztető életkor megállapításakor a tagállamok vegyék figyelembe a megfelelően fizetett vagy kompenzált szülési, apasági és szülői szabadság rendelkezésre állását és időtartamát, valamint törekedjenek elkerülni az ilyen szabadság vége és a kisgyermekkori nevelés és gondozás kezdete közötti szünetet.

KIEGÉSZÍTŐ SZOLGÁLTATÁSOK ÉS ISKOLÁN KÍVÜLI GONDOZÁS

13. A kisgyermekkori nevelési és gondozási szolgáltatások nyújtása mellett ajánlott, hogy a tagállamok átfogó megközelítést biztosítsanak a gyermekgondozásra vonatkozóan, figyelembe véve a különböző életkorú – többek között általános iskolás korú – gyermekek gondozási igényeit, azzal, hogy elősegítik megfizethető, hozzáférhető és magas színvonalú, iskolán kívüli (iskolaidő utáni és szünidei) gondozás biztosítását az általános iskolás gyermekek számára, ideértve a fogyatékossgal élő vagy sajátos nevelési igényű gyermekeket is, figyelembe véve az iskolaidő és a szünidő nemzeti szervezését. Ajánlott, hogy a tagállamok adott esetben építsék be az említett szolgáltatásokba a házi feladat elkészítésének támogatását minden gyermek számára, ideértve különösen a hátrányos helyzetű vagy kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermekeket.

A JOGOK ISMERETE

14. Ajánlott, hogy a tagállamok mozdítsák elő a szülők körében a jogaikkal – így adott esetben a kisgyermekkori nevelési és gondozási férőhelyre való jogosultsággal – kapcsolatos tudatosságot, figyelemmel arra, hogy a különböző hagyományok és hátterek befolyásolhatják a kisgyermekkori nevelési és gondozási rendszer ismeretét, megítélését és az iránta való bizalmat.

15. A tagállamok számára javasolt, hogy proaktív módon tájékoztassák a szülőket a kisgyermekkorai nevelés és gondozás igénybevételének lehetőségeiről, előnyeiről és költségeiről, valamint adott esetben az elérhető pénzügyi támogatásról. A következőket kell mérlegelni:
- a) a szülők kisgyermekkorai neveléssel és gondozással kapcsolatos tájékoztatás iránti igénye, figyelembe véve a készségeik, a képességeik és a társadalmi-gazdasági háttérük sokféleségét, valamint esetleges fogyatékoságukat; és
 - b) az információk könnyen hozzáférhetővé tétele online és offline egyaránt, figyelembe véve a különböző nyelvi igényeket és a digitális eszközök rendelkezésre állását.
16. Ajánlott, hogy a tagállamok eredményes, pártatlan és hozzáférhető panasztételi eljárásokat vezessenek be a problémák vagy incidensek illetékes hatóságoknak való bejelentéséhez.

A MUNKAVÁLLALÓK MUNKAFELTÉTELEI ÉS KÉSZSÉGEI

17. Ajánlott, hogy a tagállamok támogassák a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban dolgozók minőségi foglalkoztatását és a tisztességes munkafeltételek számukra történő biztosítását, különösen a szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalások előmozdítása, valamint a vonzó bérek, a megfelelő munkafeltételek, a magas szintű munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági normák, valamint az ágazaton belüli egyenlőség és megkülönböztetésmentesség fejlesztésének elősegítése révén, a szociális partnerek autonómiájának tiszteletben tartása mellett.

18. Ajánlott, hogy a tagállamok kezeljék a készségigényeket és a munkaerőhiányt a kisgyermekkorai nevelés és gondozás terén, különösen a következők révén:
- a) az alap- és továbbképzés javítása a jelenleg és a jövőben a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban dolgozók szükséges készségekkel és kompetenciákkal való felvértezése érdekében;
 - b) szakmai pályafutás kialakítása a kisgyermekkorai nevelés és gondozás területén, többek között továbbképzés, átképzés, valamint tájékozási és pályaaorientációs szolgáltatások útján;
 - c) vonzó foglalkozási státusz és karrierlehetőségek kínálása a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban dolgozók számára;
 - d) a nemi sztereotípiák és a nemi szegregáció elleni küzdelemre, valamint a foglalkozás vonzóbbá tételére irányuló végrehajtási intézkedések; és
 - e) adott esetben szakmai hálózatok kialakítása a kisgyermekkorai nevelés és gondozás területén foglalkoztatott személyek számára.

A NEMEK KÖZÖTT AZ ÁPOLÁS-GONDOZÁS TERÉN FENNÁLLÓ EGYENLŐTLENSÉG KEZELÉSE

19. Ajánlott, hogy a tagállamok ösztönözzék a gyermekgondozás egyenlő megosztását a szülők között a következők révén:
- a) küzdelem a nemi sztereotípiák ellen, valamint annak ösztönzése, hogy mindkét szülő egyenrangú félként, kiegyensúlyozott módon vegyen részt a gondozási feladatokban, többek között kommunikációs kampányok útján; és
 - b) a családbarát munkaidő-beosztás elérhetőségének és nemek közötti egyenlő igénybevételének, valamint a szülői szabadság mindkét szülő – különösen a férfiak – általi igénybevételének az egész életre kiterjedő előmozdítása és támogatása.

IRÁNYÍTÁS ÉS ADATGYŰJTÉS

20. Ajánlott, hogy a tagállamok biztosítsanak megbízható és eredményes szakpolitikai irányítást a kisgyermekkorai nevelés és gondozás terén, különösen a következők révén:
- a) szoros együttműködés biztosítása a különböző szakpolitikai döntéshozó intézmények és a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgálatok között, támogatva a kisgyermekkorai fejlesztésért és neveléséért felelős egyéb szakpolitikai döntéshozó intézményekkel és szolgálatokkal való együttműködést; és

- b) a kisgyermekkorai nevelés és gondozás megfelelő és fenntartható finanszírozásának mozgósítása és költséghatékony igénybevétele többek között uniós források és eszközök felhasználásával, valamint a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások fenntartható finanszírozását elősegítő, az államháztartás általános fenntarthatóságával összhangban lévő szakpolitikák alkalmazásával.

21. Ajánlott, hogy a tagállamok adott esetben fejlesszék vagy javítsák az adatgyűjtést a következőkre vonatkozóan:

- a) a gyermekek kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban való részvétele, rendszeresen és megfelelő mintanagyságú felmérésekkel, amennyiben felméréseket alkalmaznak, életkor és – ahol ez lehetséges – nem szerinti bontásban, hivatkozással a kiszolgáltatott helyzetben lévő vagy hátrányos helyzetű gyermekekre;
- b) a gondozási feladatokat ellátó nők és férfiak között a fizetett és nem fizetett munka időmérlegében mutatkozó különbségek, lehetőség szerint a harmonizált európai időmérleg-felmérések szerinti szabvány alapján végzett időmérleg-felmérések felhasználásával;

- c) a szülői szabadság igénybevétele nemek szerinti bontásban, uniós szinten harmonizált közigazgatási adatok alapján, a Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság közös alcsoportja által a munka és a magánélet közötti egyensúlyra vonatkozóan kidolgozott mutatórendszer alkalmazásával;
- d) a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban dolgozók munkafeltételei, különösen a 17. és a 18. ajánlásban említett szempontokra kiterjedően; és
- e) a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban tapasztalható munkaerőhiány, valamint a kisgyermekkorai nevelés és gondozás hozzáférhetősége, megfizethetősége és színvonala, rendszeres adatgyűjtéssel; valamint a kisgyermekkorai nevelés és gondozás területi eloszlása, különösen a területi egyenlőtlenségek értékelése céljából, többek között a távoli és vidéki területeket illetően.

22. Ajánlott, hogy a tagállamok fokozzák erőfeszítéseiket annak biztosítása érdekében, hogy az adatok uniós szinten összehasonlíthatók és kellően részletesek legyenek.

VÉGREHAJTÁS, NYOMON KÖVETÉS ÉS ÉRTÉKELÉS

23. Ajánlott, hogy a tagállamok az ajánlás elfogadásától számított 18 hónapon belül tájékoztassák a Bizottságot az ajánlás végrehajtása érdekében hozott vagy tervezett intézkedésekről, adott esetben a meglévő nemzeti stratégiákra vagy tervekre építve. Adott esetben hivatkozni lehet a meglévő jelentéstételi mechanizmusok, így például a nyitott koordinációs módszer, az európai szemeszter és az egyéb releváns uniós programozási és jelentéstételi mechanizmusok keretében benyújtott jelentésekre.

ÜDVÖZLI A BIZOTTSÁG ARRA IRÁNYULÓ SZÁNDÉKÁT, HOGY:

24. a) a tagállamokkal együttműködésben javítsa a rendszeres adatszolgáltatást a következőknek az Eurostat honlapján és a nemi esélyegyenlőségi stratégia nyomonkövetési portálján való közzétételével:
- i. a kisgyermekkorai nevelésben és gondozásban részesülő gyermekek életkor és – adott esetben – a háztartási jövedelemre vonatkozó kvintilis szerinti további bontása, a részvétel időráfordítása, valamint a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázatának kitett gyermekek részvételi aránya;
 - ii. az EU-SILC („Intézményes gyermekgondozásban vagy nevelésben részesülő gyermekek” fő mutatójának és a részvételi arányok melletti egyéb releváns mutatóknak a konfidencia-intervallumai az évek és az országok közötti összehasonlíthatóság biztosítása céljából; és
 - iii. átfogóbb magyarázó információk a gyűjtött adatokról, különösen a mutatók fogalom meghatározása alá tartozó kisgyermekkorai nevelési és gondozási programokat illetően;
- b) mozgósítson uniós finanszírozást a kisgyermekkorai nevelést és gondozást érintő nemzeti reformok és beruházások támogatásához;
- c) megvizsgálja annak lehetőségét, hogy – a Foglalkoztatási Bizottsággal és a szociális védelemmel foglalkozó bizottsággal együttműködésben, valamint az Oktatási Bizottsággal és az oktatási mutatókkal és referenciaértékekkel foglalkozó állandó csoporttal szorosan együttműködve – további mutatókat dolgozzon ki, és törekedjen a bevált gyakorlatok tagállamok közötti cseréjének és az egymástól való tanulásnak, valamint a technikai kapacitásépítési tevékenységeknek az elősegítésére, továbbá továbbra is támogassa a tagállamokat a kisgyermekkorai nevelés és gondozás területén végrehajtandó reformok megtervezésére és végrehajtására irányuló erőfeszítéseikben, különösen az oktatás és a képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszerén és a technikai támogatási eszközön keresztül;

- d) ösztönözze az uniós ügynökségeket, így például a Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézetét és az Eurofoundot rendszeres adatgyűjtésre, mutatók kidolgozására és elemzések végzésére a nemek között az ápolás-gondozás terén fennálló egyenlőtlenségről, a nemek közötti bérkülönbségről, a fizetett és nem fizetett munka időmérlegéről, a gondozási feladatokat ellátó nők és férfiak egyéni és társas tevékenységeiről, valamint a munkával töltött életszakaszuk során alkalmazott munkafeltételekről;
- e) kövesse nyomon ezen ajánlás végrehajtását a nemek közötti egyenlőség Unión belüli alakulásáról szóló éves jelentés és az európai szemeszter meglévő mechanizmusai keretében, a Foglalkoztatási Bizottság és a szociális védelemmel foglalkozó bizottság támogatásával, valamint – a háromévesnél idősebb gyermekek esetében – az Oktatási és Képzési Figyelő keretében;

25. öt éven belül tegyen jelentést a Tanácsnak az ezen ajánlással kapcsolatban elért haladásról.

Kelt Brüsszelben,

*a Tanács részéről
az elnök*
